

Sjálvandi skulu tey lesandi hava valrætt

Føroyingar kunnu ikki taka allar tær útbúgvingar, landið hevur tørv á, í Føroyum. Fólk eru noydd útlandis at lesa. At taka valrættin frá teimum hesa tíðina, er at ómynduggera ein stóran part av landsins borgarum.

Føroyar eru einasta land um okkara leiðir, sum ger tað

Meginfelag Føroyskra Studenta (MFS) hevur síðani 1987 ferð eftir ferð heitt á lögtingið um at arbeiða fyri, at lesandi føroyingar úttanlands fáa valrætt til lögtingið.

Fyrr í ár vendi MFS sær so til landsstýrið við einari greiðari ætlan fyri, hvussu hetta mál kundi fremjast.

Út frá hesum er nú eitt lógaruppskot skrivað. Og av tí at tað verða kommunurnar, sum koma at umsita skipanina, hava Føroya Kommunufelag og Tórshavnar Kommuna fingið uppskotið til ummælis.

Í Sosialinum friggjadagin verður sagt, at Kommunufelagið einki hevur imóti uppskotinum. Men tað hevur Tórshavnar Kommuna. Figgjarnevndin hevur viðgjørt uppskotið, og einmælt samtykt at ganga imóti tí.

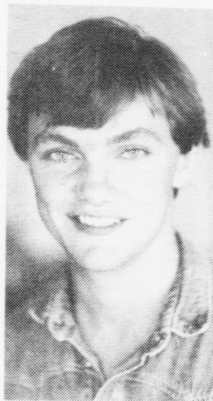
Poul Michelsen nevnr tvær orsøkir til hesa avgerð hjá nevndini. Í fyrsta lagi er tað, tí »tey halda seg ikki kunna siggja allar avleiðingar av valrættinum til útisetar. Tí ein útiseti kann vera so nøgv«. Og í øðrum lagi sigur hann, at »tað hevur tyding, at fólk, sum hava atkvøðurætt í Føroyum, kenna eitt sindur til tað samfelag, tey skulu velja umboð til«.

Hetta eru rimiligar grundgevingar. Men tað tykist, sum grundarlagið undir teimum eru nakrar grundleggjandi misskiljingar.

Ikki »útisetar«

Til tað fyrsta er at siga, at talan ongantið hevur verið um, at »útisetar« skulu hava valrætt. Hugsanin er, at føroyingar, sum eitt ávíst útdánskeið fara burtur at útbúgva seg, skulu hava valrætt í Føroyum í eitt ár út um ásett útbúgvingsárið. Tvs. at fert tú ikki heimaftur eftir lokna útbúgving, ella gerst tú hana ikki lidna innan rimiliga tíð, missir tú valrættin.

Hetta er í grundini eisini svar til hina grundgevingina hjá nevndini. Tí tað munnu vera fá, sum eitt nú taka eina útbúgving í Danmark í eini 3–5 ár, sum ikki »kenna eitt sindur til« Føroyar tey árin,

oyskum lógum (undantik- ið skattalógum), meðan tey lesa. MFS er ikki í iva um, at omanfyri nevndu próvgrundir eiga at víga meira enn hendan.

Bert ein lógarbroyting...

Í vallógini stendur, at »Valrætt til lögtingið hava tey, ið hava fylt 18 ár, hava heimarætt og fastan bústað í Føroyum«.

Hetta vil MFS hava broytt nakað soleiðis: »Valrætt til lögtingið hava allir føroyingar, ið hava fylt 18 ár. Sum føroyingur verður roknadur tann, ið hevur danskan heimarætt og hoyrir heima í Føroyum. Hoyrandi heima í Føroyum verður roknadur:

a) Tann, ið hevur fastan bústað í Føroyum

b) Tann, sum í útbúgvingsárinum fyrst hevur verið bústað uttan fyri Føroyar. Áðrenn hetta skal viðkomandi hava búð minst fjóra ár í Føroyum«.

Hildið verður at hetta er nóg mikið, og at neyðugt tiskil ikki verður at broyta stýrisskipanarlógina.

Politikarar taka undir

Tað er við øðrum orðum hvørki trupult ella fløkjasligt at fremja hetta mál. Og alt talar fyri, at tað eigur at gerast.

Og tað heldur ikki bara MFS! Meðan arbeitt hevur verið við málinum, hava fleiri politikarar útalað seg um tað til »Fjølir«, limablaðið hjá MFS. Og teir hava verið sera positivir.

Anfinn Kallsberg: »Tað er óivað skeivt, at fólk, sum fara útlandis at útbúgva seg missa valrættin«.

Marita Petersen: »Tað verður ein styrki fyri demokratið og ein fyrimunur fyri stýringina í Føroyum, um lesandi útlandis fáa atkvøðurætt«.

Bjarni Djurholm: »Ynskidi er rimiligt, og eg eri fyri í fyrstu atløg«.

Óli Breckmann: »Tað hevði í grundini ikki verið annað enn ein náttúrligur partur av menningini, tá hugsað verður um ta gongd móti størri sjálvstýri, verið hevur síðani 1948«.

Tollur og trúvirði

Vanliga leggi eg ikki upp í blaðskrivning, men oddagrein tykkara leyg- ardagin 14. desember, ið eg júst havi sæð, eigur ikki at fara aftur við borðinum uttan viðmerkingar.

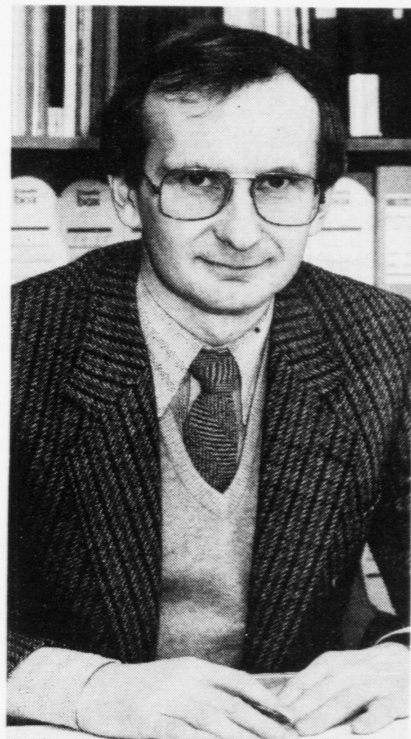
Undir yvirskriftini »Hvi leypa á leistum!« verður skrivað um nýggju tolllógina, ið vit sambært teirri avtalu, vit samdust við EF um tann 21. juni, skulu seta í verk tann 1. januar 1992. Sama dag hevur EF átiðkið sær at seta tær nýggju tollsmdir, teir hava lovað okkum, í gildi. Hin parturin av umleggjini av føroysku avgjeldunum, meirvirðisgjaldið, kann eftir avtaluni biða til 1. januar 1993.

Blaðið finst at manna- gongdini í landsstýrinum og í umsitingini, og tað stendur ikki til min at gera viðmerkingar til tað. Tað, sum fær meg at tala at, er tann hugburður, ið kemur til sjóndar í greinini viðvíkjandi sjálvum tí at halda gjørdar millumlanda av- talur.

At fáa eina tolllóg at virka 1. januar 1992 heldur blaðið vera »fyri at eftirlitla nøkrum for- beinaðum embætis- monnum í Brussel«, og landsstýrið verður lagt undir at vera so »undir- brotligt«, bert tað andar úr hanakjafni úr Brussel, at teir so liggja skerflat- ir og bebbaræddir. Og at enda: »So umráðandi kann hetta ikki vera, at hetta ikki kann útsetast til t.d. 1. april komandi«.

Tað, ið blaðið ikki tykist hava ans fyri, er, at tað at seta føroysku toll- lógina í gildi tann 1. januar 1992 ikki er ein spurningur um »undir- brotligheit« ella ræðslu fyri EF. Tað er ein spurningur um at sýna vilja og hegni til at halda avtalur, ið ein sjálvur við fríum vilja hevur gjørt.

Vilja vit føroyingar verða tiknir fyri fullt í millumlanda samvinnu, er fyrsta kravið at vit taka okkum sjálvar í álv-

viðmerking

ara, og tað gera vit m.a. við at visa okkum sjálv- um og øðrum, at vit halda tær avtalur, vit gera. Tað er tí alt annað enn »ikki umráðandi«, at vit halda lyfti okkara um at seta tolllógina í gildi dagstevndan dag, ikki fyri EF's sakir, men fyri okkara egna trúvirði.

Sæð úr minum sjónar- horni er tað tí hamiligt, at tað ikki eydnaðist fø- roysku myndugleikunum at fáa tolllógina at virka 1. januar 1992. Tað er bert ein litil uggi, at tað heldur ikki hevur gingið ov væl í hond hjá EF, við tí úrsliti, at tað miseydn- aðist teimum at fáa ein- stakar av teirra toll- sðmdum til okkara at virka sama dag. Við hes- um fáu undantøkum

fara teirra tollsmdir kortini at virka tann 1. januar 1992, hóast okk- ara seinføri. Teir lata tað um seg ganga. Teir hava sjálvsagt ráð at visa bæði hásinni og tolssemi. At njóta gott av hásinni ella tolssemi annara kann koma væl við onkuntið, men tað er nakað, ið vit fyri okkara trúvirði skyld helst eiga at royna at sleppa undan at fáa brúk fyri at biðja um.

Tað átti málagnid hjá eini rørslu, ið ofta hevur nýtt rakstrarrópið »ger skyldu tína, og krev rætt- tin«, at verið millum tey fyrstu at ásannað og gjørt vart við.

í Keypmannahavn
t. 18. desember 1991
Árni Ólafsson

Fyri sjálvt býráðið

Alt bendir also á, at po- litiski viljin er til staðar — bæði í samgonguni og Kommunufelagnum. Tað er bara figgjarnnevndin í Tórshavnar Býráð, sum sigur nei.

Men hetta nei er tibetur ikki endaliga svarið til landsstýrið. Uppskotið

skal eisini leggjast fyri sjálvt býráðið til umrøðu. Og tá er at vóna, at bý- ráðslimir fara at taka eina aðra støðu.

Tí hetta snýr seg í veru- leikanum ikki um annað, enn at rætta ein eyðsædd- an skeivleika.

Sjørður Skaale